

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

Departament Finansów

00-930 Warszawa, ul. Wspólna 30, tel.: (22) 623 - 20 - 21; fax.: (22) 623 - 13 - 58

Warszawa, dnia 21.09.2019

Znak sprawy: F.we.071.228.2019

Pan
Jarosław Kielar
Burmistrz
Miasta Kluczbork

W związku z pismem z dnia 30 sierpnia 2019 r. w sprawie zasad szacowania szkód powstałych w wyniku suszy – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi uprzejmie informuje, że komisje szacujące szkody powstałe w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej są powoływane i działają na podstawie ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz.U. z 2019 r. poz. 1505) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz.U. poz. 187 z późn.zm.). Natomiast zgodnie z § 5 ust. 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa komisja jest zobowiązana do oszacowania szkód, w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej, w których wystąpiły szkody spowodowane przez suszę, grad, deszcz nawalny, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, powódź, huragan, piorun, obsunięcie ziemi lub lawinę, w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2019 r., poz. 477 z późn.zm.) susza rolnicza występuje, gdy obliczone wartości Klimatycznego Bilansu Wodnego (KBW) dla gminy są niższe od wartości krytycznych KBW określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie wartości klimatycznego bilansu wodnego dla poszczególnych grup i gatunków roślin uprawnych i gleb. Dla wszystkich monitorowanych 14 grup i gatunków roślin opracowywane są co dekadę mapy i tabele, przedstawiające zasięg suszy rolniczej.

Na mocy przepisów ww. ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich minister właściwy do spraw rolnictwa został zobowiązany do ogłaszania w

drodze obwieszczenia w okresie od dnia 21 maja do dnia 20 października, w terminie do 10 dni po zakończeniu sześciodekadowego okresu, wskaźników klimatycznego bilansu wodnego dla poszczególnych gatunków roślin uprawnych i gleb, z podziałem na województwa, na podstawie danych przekazanych przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy.

Uwzględniając powyższe komisje powołane przez wojewodów na podstawie ww. przepisów o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa mogą szacować straty spowodowane przez suszę wyłącznie wówczas, gdy na danym terenie, w danej uprawie zgodnie z Klimatycznym Bilansem Wodnym wystąpiła susza. Jednak w przypadku gdy dla danej rośliny np. łąk i pastwisk nie jest prowadzony monitoring suszy, szkody można szacować, jeżeli ten monitoring potwierdza wystąpienie suszy w uprawach o analogicznych wymaganiach wodnych.

Monitoring Suszy Rolniczej w Polsce prowadzony jest dla następujących grup i gatunków roślin: zbóż ozimych i jarych, kukurydzy na ziarno i na kiszonkę, rzepaku i rzepiku, ziemniaka, buraka cukrowego, chmielu, tytoniu, warzyw gruntowych, drzew i krzewów owocowych, truskawek, roślin strączkowych. Wystąpienie wartości krytycznej oznacza obniżenie plonów o 20% z powodu deficytu wody. To obniżenie plonów wyznaczone jest dla gminy dla danego roku w stosunku do plonów uzyskanych przy średnich wieloletnich warunkach pogodowych. System Monitoringu Suszy Rolniczej przedstawia zagrożenie wynikające tylko i wyłącznie ze strat w plonach wynikających z niedoboru wody dla roślin. Ze zrozumiałych względów System nie uwzględnia wpływu innych warunków atmosferycznych decydujących o plonie.

O wystąpieniu suszy decyduje cały kompleks warunków meteorologicznych i glebowych. Warunki meteorologiczne powodujące suszę są określane za pomocą Klimatycznego Bilansu Wodnego, który określa się jako różnicę pomiędzy opadem atmosferycznym a ewapotranspiracją potencjalną. Opad atmosferyczny jest podstawowym elementem mierzonym na stacjach meteorologicznych, mapa opadu wykonywana jest na podstawie danych z 695 stacji i posterunków meteorologicznych. Wartość ewapotranspiracji potencjalnej obliczana jest wg. wzoru Penmana. Wartość tę można również wyznaczyć, korzystając ze wzorów uproszczonych, które uwzględniają podstawowe elementy meteorologiczne (temperatura powietrza, usłonecznienie, wilgotność powietrza, prędkość wiatru) oraz brana jest pod uwagę długość dnia. Każdorazowo przed ogłoszeniem kolejnego komunikatu dotyczącego aktualnego stanu zagrożenia suszą na terenie kraju, dokonywana jest weryfikacja danych meteorologicznych.

Przestrzenne zróżnicowanie zdolności retencyjnych gleb jest, obok KBW czynnikiem decydującym o spełnieniu kryterium suszy na danym obszarze. W ten sposób uwzględnia się fakt silnego zróżnicowania podatności pokrywy glebowej Polski na skutki niedoboru wody,

mierzonego wartościami KBW - gleby lekkie są zdecydowanie mniej odporne na stres wodny od gleb średnich i ciężkich, co znajduje odzwierciedlenie w zróżnicowaniu kryteriów suszy i progów KBW dla poszczególnych kategorii agronomicznych gleb.

Podstawą opracowania mapy kategorii podatności gleb na suszę rolniczą jest uziarnienie profilu glebowego (skład granulometryczny), które decyduje o możliwości gromadzenia (retencji) wody w glebie i jej dostępności dla roślin. Dla potrzeb SMSR opracowano mapę kategorii podatności gleb na suszę, która odzwierciedla potencjalną retencję i ilość wody ogólnie dostępnej dla roślin (WOD) w profilu glebowym. Kategorie podatności gleb na suszę wydzielono na podstawie informacji o uziarnieniu zawartej na mapie glebowo-rolniczej w skali 1:25 000. Rodzaj uziarnienia (gatunek gleby), miąższość i głębokość zalegania poszczególnych warstw w profilu glebowym są podstawą obliczenia wody ogólnie dostępnej (WOD). Uwzględniając zróżnicowanie właściwości retencyjnych, wprowadzono dla potrzeb monitoringu suszy cztery kategorie podatności gleb na suszę. Gleba bardzo lekka jest bardzo podatna na suszę, mniej podatna na suszę jest gleba lekka, jeszcze mniej gleba średnia, a najmniej podatna na suszę jest gleba ciężka.

Mapa kategorii podatności gleb na suszę rolniczą z rozdzielczością w skali 1:25000 wraz z zaznaczeniem numerów działek jest dostępna na stronie internetowej prowadzonego Systemu.

Opracowany System na podstawie modeli prognostycznych strat plonów w wyniku suszy nie pracuje w oparciu o dane z pomiarów punktowych, ale wykorzystuje nowoczesne komputerowe aplikacje GIS (Geographic Information System) do przetwarzania i interpolacji danych przestrzennych. Na każdą wyinterpolowaną daną - program komputerowy ArcGIS wykorzystuje informacje z 12 najbliższych stacji meteorologicznych. Program ten uwzględnia też odległość od stacji, im stacja położona jest bliżej wyinterpolowanej danej, tym większy jest jej wpływ na interpolowaną wartość.

Działania IUNG-PIB ukierunkowane są na systematyczne wykorzystanie nowych technologii, które służą zwiększaniu oraz dokładniejszemu wyznaczeniu obszarów dotkniętych suszą rolniczą. Ponadto działania IUNG-PIB od początku stworzenia Systemu są ukierunkowane na systematyczne zwiększanie liczby stacji meteorologicznych. Dane pomiarowe są podstawą do określenia zasięgu suszy i starania Instytutu prowadzone są w tym kierunku od wielu lat. Sieć stacji, z których dane meteorologiczne wykorzystywane są do wyznaczania suszy rolniczej stale się zwiększa. Zwiększenie gęstości stacji meteorologicznej sprawia, że wzrasta dokładność oraz jakość prezentowanych wyników. Gęstsza sieć powoduje zmniejszenie błędów powstałych w wyniku interpolacji KBW. W 2007 roku tj. w pierwszym roku prowadzenia SMSR dysponowano danymi meteorologicznymi pochodzącymi z 227 stacji jak już wspomniano obecnie jest ich 695.

W wyniku przeprowadzonych szczegółowych analiz oraz w oparciu o nowe dostępne dane o plonach, w bieżącym roku w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie wartości klimatycznego bilansu wodnego dla poszczególnych grup i gatunków roślin uprawnych i gleb wprowadzono nowe wartości KBW, umożliwiające uzyskanie większej dokładności szacowania zagrożenia suszą. Ponadto uwzględniono progowe wartości klimatycznego bilansu wodnego dla kukurydzy uprawianej na ziarno i kiszonkę oraz rzepaku i rzepiku na pierwszej kategorii gleb. Jednocześnie wprowadzono progowe wartości klimatycznego bilansu wodnego dla kukurydzy uprawianej na ziarno i kiszonkę dla dwóch późniejszych okresów sześciodekadowych, tj. dla okresu od 21 lipca do 20 września oraz w okresie od 1 sierpnia do 30 września. Równocześnie wprowadzono progowe wartości klimatycznego bilansu wodnego dla roślin strączkowych dla trzech późniejszych okresów sześciodekadowych, tj. dla okresu od 11 lipca do 10 września, od 21 lipca do 20 września oraz w okresie od 1 sierpnia do 30 września.

Odnosnie systemu ubezpieczeń, uprzejmie informuję, że w celu usprawnienia systemu ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi podpisało w ramach konkursu GOSPOSTRATEG z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju umowę na realizację projektu pt.: „Ubezpieczenia gospodarcze w holistycznym zarządzaniu ryzykiem w rolnictwie zorientowanym na zrównoważenie, wdrażanie innowacji i technologii oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu”.

Celem głównym projektu jest zaproponowanie rozwiązań zwiększających efektywność i racjonalność wydatkowania środków budżetowych w oferowane już obecnie polskim rolnikom produkty ubezpieczeniowe i poszerzenie ich listy, które po pilotażu w praktyce będą mogły stanowić podstawę do dokonania nowelizacji istniejących regulacji prawno-administracyjnych oraz wdrożenia nowych norm z tego zakresu. Zaprojektowane produkty ubezpieczeniowe staną się składnikiem szerszej konstrukcji systemu holistycznego zarządzania ryzykiem w polskim rolnictwie. Powyższe cele osiągnie się w trzyletnim okresie, realizując w nim trzy zadania, których wspólną częścią będzie proces stopniowego dochodzenia do nadającego się do praktycznego wdrożenia zestawu pięciu produktów ubezpieczeniowych. Będzie on składał się z aktualizacji bieżącej oferty, instrumentów stabilizowania przychodów, ubezpieczania nadwyżek i dochodów, kontraktów indeksowych oraz alternatywnych schematów subsydiowania krajowych ubezpieczeń rolnych.

Jednocześnie Ministerstwo informuje, że zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 września 2019 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz.U. poz. 1779) Agencja ta udzielać będzie dotacji dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych szkody w uprawach rolnych spowodowane wystąpieniem w

2019 r. suszy, huraganu, gradu, deszczu nawalnego, przymrozków wiosennych lub powodzi, w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, powstałe na powierzchni uprawy objęły co najmniej 30% danej uprawy.

Powyższa pomoc będzie udzielana:

- 1) na warunkach określonych w przepisach rozporządzenia nr 702/2014 tj. poza formułą pomocy de minimis – w przypadku gdy szkody, oszacowane przez komisję powołaną przez wojewodę właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkód, wynoszą powyżej 30% średniej rocznej produkcji rolnej w gospodarstwie rolnym z trzech ostatnich lat poprzedzających rok, w którym wystąpiły te szkody, albo z trzech lat w okresie pięcioletnim poprzedzającym rok, w którym wystąpiły szkody, z pominięciem roku o najwyższej i najniższej wielkości produkcji, albo
- 2) zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1408/2013 tj. w formule pomocy de minimis – w przypadku gdy szkody, oszacowane przez ww. komisję wynoszą nie więcej niż 30% średniej rocznej produkcji rolnej.

Przedstawiając powyższe należy podkreślić, że przepisy rozporządzenia Komisji (UE) nr 702/2014 z dnia 25 czerwca 2014 r. uznającego niektóre kategorie pomocy w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 193 z 01.07.2014, str. 1) stanowią, że państwa członkowskie mogą udzielać pomoc na wyrównanie szkód spowodowanych przez niekorzystne zjawiska klimatyczne porównywalne do klęski żywiołowej. Stosownie do art. 2 pkt 16 ww. rozporządzenia oraz stanowiska Komisji Europejskiej niekorzystne zjawisko klimatyczne porównywalne do klęski żywiołowej oznacza niekorzystne warunki pogodowe, takie jak: mróz, burza i grad, lód, ulewny lub długotrwały deszcz lub poważna susza, które niszczą ponad 30 % średniej produkcji wyliczonej na podstawie:

- a) produkcji z ubiegłych trzech lat; lub
- b) średniej z trzech lat opartej na okresie pięciu ubiegłych lat, z wyłączeniem wartości najwyższej i najniższej.

Stosownie do przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U z 2015 r. poz.187 z późn.zm.) od 2017 r. protokół oszacowania szkód sporządza się na formularzu udostępnionym na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rozwoju wsi. Zgodnie z powyższym protokołem w przypadku wystąpienia szkód w uprawach paszowych, szkody te uwzględniane są przy obliczaniu dochodów z produkcji roślinnej i drugi raz przy obliczaniu dochodu z produkcji zwierzęcej tj. przeżuwaczy i koni. W kosztach poniesionych z tytułu niezebrania plonów w wyniku wystąpienia szkód mogą być uwzględniane koszty związane z zakupem pasz, o ile ten zakup wynika z ujemnego bilansu paszowego w gospodarstwie rolnym

spowodowanego szkodami powstałymi w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych, przy czym ilość nabytych pasz nie może przekroczyć ilości pasz niewyprodukowanych w gospodarstwie. Należy podkreślić, że powyższe koszty mają wpływ na wysokość oszacowanych szkód wg kwoty obniżenia dochodu w gospodarstwie rolnym jak i procent szkód w odniesieniu do średniej rocznej produkcji rolnej w gospodarstwie rolnym.

Ponadto zgodnie z uchwałą Rady Ministrów Nr 86/2019 z dnia 6 września 2019 r. w sprawie ustanowienia programu pomocy dla rolników i producentów rolnych, którzy ponieśli szkody w gospodarstwach rolnych spowodowane wystąpieniem w 2019 r. suszy, huraganu, gradu, deszczu nawalnego, przymrozków wiosennych lub powodzi, producenci rolni będą mogli ubiegać się o:

- 1) kredyt preferencyjny na wznowienie produkcji i odtworzenie środków trwałych w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, którego oprocentowanie wynosi 0,5% dla kredytobiorcy, który w dniu wystąpienia szkód posiadał ubezpieczenie co najmniej 50% powierzchni upraw rolnych, z wyłączeniem wieloletnich użytków zielonych, lub co najmniej 50% liczby zwierząt gospodarskich w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej co najmniej od jednego z następujących ryzyk suszy, gradu, deszczu nawalnego, ujemnych skutków przezimowania, przymrozków wiosennych, powodzi, huraganu, pioruna, obsunięcia się ziemi lub lawiny, a także poręczenia i gwarancje spłaty ww. kredytów;
- 2) zastosowanie przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zgodnie z art. 41a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2019 r. poz. 299 i 303), na wniosek rolnika, który poniósł szkody spowodowane w 2019 r. przez suszę, huragan, grad, deszcz nawalny, przymrozki wiosenne lub powódź, pomocy w opłacaniu bieżących składek na ubezpieczenie społeczne oraz regulowaniu zaległości z tego tytułu w formie odraczania terminu płatności składek i rozkładania ich na dogodne raty. Rolnicy, którzy ponieśli szkody spowodowane w 2019 r. przez suszę, huragan, grad, deszcz nawalny, przymrozki wiosenne lub powódź, mogą także ubiegać się o zmianę dotychczasowych warunków spłat należności z tytułu zadłużenia. Możliwe będzie także umarzanie w całości lub w części bieżących składek;
- 3) zastosowanie przez Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, zgodnie z art. 23a ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 817 i 1080), odroczeń w płatnościach z tytułu umów sprzedaży i dzierżawy bez stosowania opłat i odsetek za okres odroczenia oraz ulg w opłatach czynszu dzierżawnego wnoszonego przez

producentów rolnych, którzy ponieśli szkody spowodowane przez suszę, huragan, grad, deszcz nawalny, przymrozki wiosenne lub powódź.

Na podstawie art. 700 Kodeksu cywilnego obniżenie czynszu dzierżawnego może nastąpić przy łącznym spełnieniu dwóch warunków:

- 1) zaistnieniu okoliczności, za które dzierżawca nie ponosi odpowiedzialności i które nie dotyczą jego osoby;
- 2) wystąpieniu znacznego zmniejszenia zwykłego przychodu z przedmiotu dzierżawy.

Planuje się również wypłatę od 16 października 2019 r. zaliczek na poczet płatności bezpośrednich za 2019 r. w wysokości 70%.

Prowadzone są również prace nad rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania płatności bezpośrednich i płatności niezwiązanej do tytoniu, mające na celu odpowiednie dostosowanie przepisów w zakresie gruntów ugorowanych deklarowanych w ramach praktyki dywersyfikacji upraw, umożliwiające rolnikom w 2019 r., na obszarach poszkodowanych z powodu klęski suszy, wypasanie zwierząt lub dokonywanie zbioru na cele produkcyjne bez konsekwencji w postaci ewentualnych kar finansowych.

ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu Finansów
Aleksandra Szelągowska
Aleksandra Szelągowska